

"Taht-ı Belkısî gibi beş hakaik-i sabite üzerine teessüs edecek." Buradaki beş hakikati kısaca izah eder misiniz? Belkıs Müslüman mıydı?

Birinci hakikat, ülke yönetiminin ortak akıl ile yönetilmesinin öneminden bahsediyor. Bir akıl yanılabilir, ama ortak aklın yanılması çok zordur. Çoğulculukta bir kuvvet bulunur; hiçbir fert o kuvvete sahip olamaz yani.

İkinci hakikat, eski dönemlerde hüküm kuvvet ve baskının idi; kimde kuvvet ve baskı varsa onun dediği oluyor, başka insanların fikir ve görüşlerinin bir önemi yoktu. Ama şimdi hüküm kuvvet ve baskı yerine ilim ve eğitime geçmiştir. Medeniyet denilen şey ilim ve eğitim üzerine bina oluyor ve bu medeniyetin ömrü uzun oluyor.

Üçüncü hakikat, eski dönemlerde insan çok kabiliyet ve donanımlara sahip iken, o kadar dar ve sınırlı bir daire içinde hareket ediyordu ki, güya insan iken hayvan gibi yaşadığından, fikirleri ve ahlâkı o daire nispetinde gerilemiş ve mahsur kalmıştı. Şimdi bu şeriata uygun hürriyet ve meşrutiyet eğer yaşasa ve bozulmazsa, insanın fikir özgürlüğünün ağır zincirlerini parçalamakla, insanın gelişimi önündeki setleri yerle bir ederek o küçük daireyi dünya kadar genişletebilir. Yani insan ile içinde yaşadığı ortam uyum içinde olursa, o zaman insanlık değeri kendini tam manası ile gösterme imkanı bulacak.

Dördüncü hakikat, şeriata insana vermiş olduğu değer ve hürriyet, halihazırdaki müspet cumhuriyet ve medeniyet anlayışını teyit ve takviye ediyor. Bazı cahillerin zannettiği gibi ikisi arasında bir zıtlık ve çatışma bulunmuyor. Bunun en somut ve güzel örneği Asr-ı saadet'teki hürriyet ve cumhuriyet örneğidir.

Beşinci hakikat, eski zamanlarda sosyal ilişkiler, ekonomik geçim tarzları, medeni fayda ve maslahatlar basit ve sade olduğu için, yönetimi az bir gurubun elinde tutması mümkün olabiliyordu. Ama halihazırda sosyal ilişkiler gelişmiş ve karmaşık bir hal almış, ekonomik geçim tarzları o kadar çeşitlenmiş, medeniyetin fayda ve güzellikleri o kadar çok çoğalmış ki, artık böyle bir toplumsal yapıyı azınlık bir gurubun yönetmesi imkansız bir hale gelmiştir. Bu yapı ancak toplumun fikir ve hissiyatını temsil eden bir meclis yani ortak akıl tarafından idarede edilebilir.

Saba Melikesi Belkıs'ın, önceleri müşrik sonra Müslüman olduğu Kur'an'da şu şekilde anlatılmaktadır:

"Öteden beri Allah'tan başka taptığı putlar, tevhid dinine girmesini engellemişti. Çünkü o kâfir bir millete mensup idi."

"Kıralieye: '*Buyurun, saraya girin!*' denildi. Sarayın eyvanını görünce, zemininde engin ve duru su olduğunu zannedip eteğini yukarı çekti. Süleyman: '*Bu, sıradan yapılmış seffaf bir saraydır.*' Kraliçe: '*Ya Rabb! Ben Sen'den başkasına ibadet etmekle kendime zulmetmişim, şimdi ise Sleymanla birlikte alemlerin Rabbine teslim oluyorum.*' dedi." (Neml, 27/43-44)